„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

ГЛАВНИ УРЕДНИК: ДР. БРАНКО МИХАЈЛОВИЋ. | ВЛАСНИК: СЛАВКО СВЕТ. МИЛЕТИЋ. | ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: ЖИВКО ВУЛЕТИЋ.

БРОЈ 47. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 27. МАРТА 1891. ГОДИНА XXVI.

Позив на претплату.

Свршетком овог месеца истиче претплата на „Заставу“ онима, који су платили само за прву четврт. Сад отварамо претплату на другу четврт.

Шта је „Застава“ била и шта је она данас, о томе — мислимо — није нужно говорити.

„Застава“ ће се и од сада, као и до сад, вити у слободоумном табору нашега народа, на бедему народносном, автономном и напредном Ми смо се побринули, да поштовани читаоци нашега листа буду најтачније извештени о свима важним догађајима у свету, о догађајима у нашој отаџбини, као и у свима српским и словенским крајевима. Постарали смо се, да број сарадника увећамо и да што више извештаја добијамо о приликама и догађајима у овостраном српском народу.

Цена је „Застави“:

За Аустро-Угарску:
На целу годину . . . . 14 фор. — н.
На по године . . . . . 7 фор. — н.
На четврт године . . . 3 фор. 50 н.
На један месец . . . . 1 фор. 20 н

За Србију:
На годину . . . . . 32 динара
На пола године . . . . . 16 динара
На четврт године . . . . . 8 динара

Обраћамо се својим начелним пријатељима, да нас својски потпомогну и скупљањем претплатника.

Овом приликом и опет им обраћамо пажњу на бројеве „Заставе“ од петка, који су удешени за најшире кругове. Засебна претплата само на те бројеве износи 3 фор годишње.

У Новом Саду, 19. марта 1891.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

ПОЛИТИЧКИ БАРОМЕТАР.

У талијанском парламенту недавно је пала реч, која је морала немило дирнути пријатеље мира. Криспи је приметио, да Европу лако може изненадити рат, па је с тога препоручио и влади и парламенту највећу смотреност у сваком погледу. Да ли стари државник добро чини, што у опозицији гледа на политички положај кроз тако тамне наочари, те долази у сукоб са гледиштем и изјавама свога наследника на министарској столици, — то је нерешено питање. Но толико је извесно, да европски мир зависи од неједнаких, несталних и често непредвиђених утицаја, уопште од многих, врло разноликих услова. Сви ти услови заузимају своје место у историји развитка. Али њихова веза и улога тек су толико испитане, да се даје с вероватношћу рачунати само на неке важније и опште последице, које они морају или могу изазвати. Многе појаве изненаде и најбоље посматраче, и највеће политичаре, ма да — наравно — поничу из одређених, али често непознатих и невиђених узрока. Стање у Европи тако је заплетено, интереси су тако укрштени, да би требало необично много добре воље, разумевања и вештине, па да се избегну озбиљни заплети, који би могли довести до европског рата. До сад се показала дипломатска добра воља у ревносном крњењу, разумевање се огледа често у неразумевању правих народних и државних потреба, а вештина поглавито у томе, што се опасније гомиле жара претрпавају још већим гомилама пепела. А шта ће бити, ако незгодан ветар одува пепео? Зар не би било боље истински лечити зло, задовољити оправдане жеље и интересе, одазвати се гласу правде и човечности? Зар не би више одговарало политичкој мудрости, да се на тај начин угаси опасан жар, уместо да се само претрпава? Шта управо ради Европа? Чува мир. То јој је главни посао и највећа брига. Тај посао троши њену снагу, та брига не да јој, да поузданим кораком пође унапред. Са запетом пушком очекује Европа сваки сумњив знак, сваки покрет, који би могао покварити рачуне дипломатских миротворца. Политички барометар често се диже и пада.

Кад је у Италији пао Криспи, познати стуб тројнога савеза, с грозничавим нестрпљењем чекали су званични и незванични политичари прве изјаве новога кабинета, који се пожурио, да с једне стране разгони страх, а с друге да утиша сувишну радост. У страху су били они, којима је поуздање пало заједно са Криспијем; а почели су ликовати — мало пре и више, него што је требало — они противници тројноме савезу, који су се надали, да ће нова влада ударити сасвим другим путем у спољашњој политици. Прве изјаве изнеле су на видело владину намеру, да се у главноме придржава старога правца у питањима спољашње политике. У последње време нашао је Рудини за добро, да поново и још јаче нагласи владин миљубив расположај, који се у осталом и до сад показивао у њеном држању, и да особито истакне добре и мирне намере тројнога савеза, намењенога једино одржању мира, без икаквих нападачких смерова. Та изјава није казала управо ништа ново. Пријатељи тог савеза промукоше доказујући, да му је једини смер одбрана од нападаја. Окитише га и формално, пред целим светом, венцем миљубља, и дадоше му име „лига мира“. Но поред свега тога избише на јавност гласови, да су Рудинијеве речи непријатно дирнуле меродавне кругове у Берлину. Шта би Берлину могло бити криво, што талијанска влада потврђује познату ствар, која је већ толико пута објављена свету? Да није смисао те „дефензиве“ можда неодређен, да није значај те речи, може бити, мало нејасан и еластичан? Можда се у Берлину и у Риму показује, или бар може показати, различито мишљење у том погледу. Могућно је, да Рудинијевим речима даје у очима берлинских кругова особити значај његово понашање, које уопште иде за тим, да поправи Криспијеве погрешке у држању према Француској. Свакако су карактеристичне те вести о непријатном утиску у Берлину; а упада у очи и ревност, која се огледа у покушају неких познатих новинарских заступника тројнога савеза, да изнесу целу ствар као врло невину и незначајну.

На глас о атентату у Софији опет је, особито у очима брзоплетих и сувише видовитих политичара, нагло пао политички барометар. Кроз црне песимистичке наочари многи су већ видели са стране удешену буну, руске регименте, рат. Истина, и кроз најружичастије наочари не могу се у Бугарској видети знаци особите среће и задовољства, од како се над њом излева благодет у облику Стамбуловљеве владавине. Нереда, насиља и несреће има и сувише. Али атентат би и прође, а не запали Европу, и по свој прилици не ће је ни запалити, као што загрмеше беспослени и непозвани пророци. Али ће се овом приликом извесно угасити свећа многом бугарском родољубу. Вода је тако замућена, да је сад врло лако ловити рибу. А Стамбулов је познат мајстор у том послу.

Барометар је почео наново показивати мало лепше време, ма да има довољно узрока, да наскоро почне опет падати. Са великом пажњом прати политички свет финанцијске планове министра Вишњеградскога, који је Ротшилду у Паризу поверио многе милијоне у злату, и води с њим преговоре о извесним финанцијским операцијама. Ако се споразум постигне, то ће значити, да су руске миљубиве намере нашле одзива у главним финанцијским круговима. Поред свију заплета на Балкану, а особито у Бугарској; у пркос свима комбинацијама, које у сваком нереду и изразу незадовољства назиру руске смутње, — опет би политички барометар скочио, бар за неко време. То би уједно охрабрило капиталисте, да се слободније упусте у послове. Страх од могућних и вероватних политичких заплета увек је био узрок, да се повлаче и склањају капитали, који би се иначе употребили на разна предузећа и спекулације. Истина, то није бивао једини узрок. Капитали се често повлаче и са других узрока, а редовно после претераних спекулација, које многима донесу голему штету или пропаст. Но свакако политичко стање и изгледи за одржање мира показују очевидан и одлучан уплив на кретање и употребу капитала. Баш ти изгледи служе као основа толиким спекулацијама. Наравно, спекулације при којима се поглавито рачуна са политичким околностима, доносе по себи врло велику осетљивост према најмањим променама и — по изгледу — незнатним догађајима у политичком животу. Политички барометар показује ту и најмање промене у политичкој атмосфери; при томе често сувише скаче или пада. Због те сувишне

ЛИСТАК.

РОЂАЦИ.

Једна од најчудноватијих појава у животу нашег праоца Адама била је та, што није имао рођака. Ја мислим, да је то баш оно, ако се под именом раја разуме небески живот, идејал живота, за што човечанство непрестано жуди за рајем. Докле год је Адам живео у рају, није имао никаквих рођака у оном смислу, како ми то разумемо. Ја велим: ми. А то ће рећи, да ја то јавно тврдим, а читатељка или читалац можда се и боји да то каже, да се не би замерили драгим рођацима и ако при изговору те речи без сумње тешко уздахну. Јер већина људи се страшно боји рођака. Читаво их жмарци пролазе, кад се сете, да им могу што рођаци пребацити, јер знају да рођаци увек имају нешто да замерају. Адам док је живео у рају, имао је, као што знамо, само једну жену и децу, који су му много бриге нанели. Због њих је и истеран из раја и приморан, да у зноју лица свога заслужује свакидашњи хлеб, те можемо рећи, да га је породица приморала, да буде први раденик на свету. Али породица није родбина, није то, о чему ја говорим. Са женом и децом чинимо ми породицу, у којој цветају наше радости, па лакше и сносимо бриге и невоље, које собом доноси породичан живот. Али онде, где престаје породица, почиње родбина, и ко је био у том сретном положају, да има рођака, тај ће их сравнити са дивљацима, који станују на периферији културе, па све хоће да су једнаки са образованим људима и гледају, како ће да их узнемире, нападну.

Чини ми се да сам мало криво учинио дивљацима, што сам их сравнио са рођацима. Ови ме с правом могу оптужити. Јер знамо да дивљаци смртоносним оружјем нападају, а тако исто и нападнути бране се смртоносним оружјем, па често главом плате, док драги рођаци нападају на породични круг без сваке опасности насигурно знају, да их нападнути морају дочекати са највећом љубазношћу.

Сваки породични круг има на својим границама гомилу рођака из близа и из далека. Рођаци из далека су често врло близу. То су људи оба пола, који су, Бог свети зна како, род са мужем или женом. То су браћа од тетке, деца неког ујака, који је давно умрио, деца неког пријатеља њиховог покојног чике, пасторчад њихове ујне, једном речи, скоро деветe нећке жарило. Па сви ти хоће, да буду лепо дочекани, да им се учини по каква „мала“ услуга, да буду посвећени у породичне тајне, па шта више, да се у свему они питају за савет.

Има нешто важно да се реши у породици. При решавању тог питања несме бити само отац, мати, сестра, деца, него сви рођаци до трећег, четвртог колена, јер он не сме уживати, а да сви ови не поделе с њим. Ово поверење не уважавају они као неку ретку, лепу врлину, него просто као дужност, за коју они неморају бити захвални. То је нешто сасвим природно, а уз то још уображавају, да је то права срећа по оног, што они живе, и он би пропао да њих није. Више им пута као дође, као да се он баш не труди, да им буде захвалан. Баш је себичан! Кад год позове он себи своје пријатеље, и не позове рођаке, или науми што да учини, а рођаке и не пита, да-ли је то њима право или не, а то баш није лепо шта више то је гадно и онда се, разуме се, нађу увређени. И сад тешко младенцима „Мени зацело није стало до тог, — рећи ће која од прија, и из очију јој видиш, да није баш тако, — хоћете ли ви мене позвати или нећете, то и сами знате Него само шта ће рећи свет, кад чује, шта радите са вашим рођацима“. — Шта је то с вама? питали су ме њих ваљда стотина. Ништа, велим ја, као што и није, бар колико ја знам, само ипак морам сама себе, да питам: Шта ће тек онда бити, кад се нешто заиста деси између тебе и твојих драгих рођака? Онда већма волем ево, убите ме, јер ја то не могу преживити!“ И једна суза полети из ока пријина и она је убрише марамом, да и ти видиш.

Оптужени младенци сад свакако морају гледати, да умире прију, за љубав кућевног мира. Говоре, како је то било сасвим случајно, без икакве рђаве намере. Дошло њих неколико старих пријатеља, које прија и не познаје, који шта више нису ништа особито, па су хтели тако сами да њима проведу вече. Па није ту било, то се мора нагласити, какве куване вечере, него су поред ладна печења и чаше вина претресали старе успомене, што баш није било врло пријатно. Али бадава, читава ова обрана није имала баш великог успеха, бар се прија није сасвим одурила. Јер њој, она и опет вели, није стало, не знам, до јела, има она, хвала богу, и код куће, али само то је увреда, јер шта ће рећи ти стари пријатеља, кад виде, да нису најближи дошли на ладно печење. Зар рођаци морају бити само онда, кад се кува! Али ипак мора рећи, да је то некад било друкчије т. ј. онда, кад њих двоје беху заручници, ах, онда су рођаци били све и сва, они су били на првом месту, па тек онда стари пријатељи.

И то би била увертира за разлазак са рођацима, само кад би на том остало. Јер обично младенци се боје онога, шта ће рећи свет, кад чује, да се они посвадили са рођацима. Драги рођаци су опет добри па се лако одсрде. Ту су рођендани, свечари, па се опет измире, па се онда опет изнова све понавља, док се опет не нађу до срца увређени.

Понајчешће се нађе рођак, који од родбине живи. То му је занат, то му је начин живљења. Чим наиђе на каквог, који добро стоји одмах нађе како су и од куд су рођаци и онда окука код њега. Ослањајући се на сентименталност или на његово убеђење, да он не може ни једног свог рођака одбити, он постаје сав његов Час ево га да му каже како му прети велика опасност и да га патера, да што пре ту опасност уклони. Иначе, како би се дочепао стола тог богатог рођака. Колико је „пријатеља покојног оца,“ упропастило младенаца? Час им треба новаца у зајам, час опет стани добар за њих, јер шта би тек рекао свет, кад би чуо, да они, поред богатих пријатеља, узајмају од туђина, а то, они, мисле не би ни теби право било.

Ништа човек не прецењује тако јако, као рођаке, а то стога, што их меша са породицом и боји се да их како не увреди. Гете вели за женске, да су нежне и да се лако нађу увређене, но и за рођаке се то може рећи, и ако не баш да су увек нежни, али се увек врло лако нађу увређени. Чим се покаже који, кога је Бог одарио рођацима, да их броји у породицу, тај се више не искобеља из њихових канџа. Не може коракнути ни један корак, а да нису уз њега његови рођаци. Тек кад га снађе несрећа или што непријатно, тек га онда напуштају.

Особито је достојан сажаљења онај роб

осетљивости он се не може ни сматрати за веран израз правога стања. Често изазива трзавице, које се доцније — а увиђавнијима много пре, можда и у почетку — покажу као сасвим неосноване и сувишне.

Нема поузданога мерила, којим би се могла одредити права висина политичкога барометра према политичкоме стању. Та висина зависи од промењивих околности и од различитих гледишта и оцене тих околности. Са различних гледишта различито се цени политичко стање. Према томе једнима показује барометар лепо време, а другима кишу. Пријатељи напретка и мира радовали би се дуготрајном, чистом лепом времену. Али ће, по досадашњим знацима, барометар пре тога — на жалост — предсказати страховиту буру, коју вајна цивилизација не ће умети избећи. —*—

Бране ли наши архијереји нашу автономију?

И само летимично да прегледамо рад од последњих година око подизања и унапређења наше народно-црквене автономне зграде, па ћемо видети, да су труди и напори око тога од врло слаба успеха били. Народно-црквени сабори, који ради уређења и унапређења наше цркве и школе и других наших автономних установа беху сазивани па и држани, показали су врло мало стварних резултата. А зашто? И јесу ли томе криви сами сабори? Је ли народ крив?

Кад год су народни посланици, одушевљени жаром топлог родољубља и чврстом вољом за рад око болитка и напретка наших автономних установа, прионули и душом и телом на посао, свагда им се стављале сметње и препреке, и то с оног места, на ком би требало да гледамо најчвршћу обрану православне вере и наше народности. Народним жељама испречила би се увек самовоља и обест појединих наших калуђера, који се у неограниченој саможивости својој нису обзирали ни на најнужније потребе народне, на интерес цркве и школе, него, руковођени властољубљем и себичношћу, све су јаче и јаче подривали темељ наше народно-црквене автономије и све више и више подгризали корен нашем автономном животу.

Свима нам је врло добро позната калуђерски обест, самовоља и душманска политика Германа Анђелића. Он је, истина, подлегао, није могао да истера свој ћеф до краја, али морамо и то признати, да је развитак нашег автономног живота јако задржао, задржао га толико, да би сада требало удвострученом снагом прионути, да стигнемо тамо, где би требало да се нагазимо.

Па да ли тако радимо, да ли наши архијереји показују добре воље, да заједнички са народом пораде, да убрзамо развитак нашег народно-црквеног автономног живота? По извесним знацима, као да наши архијереји не показују ни најмање воље за то.

Германа је нестало, али као да су остали његови ученици, да прудуже оно, што је он започео. А Германова наука је чудна била. Сила је све и сва, а народна воља ништа. Против народне воље заузео је он столицу српских патријараха. Сили је ласкао, силу је употребио да се дочепа највишег достојанства, што га српски народ може дати једном или другом свом сину. И наши данашњи архијереји као да иду његовим трагом. Разлика је само у томе, што је Герман ајдучки јуришао напред, а садањи наши архијереји чувају се и пазе, као да хоће да заварају траг, али ипак да буде све онако, као што они хоће, управо, како неко други хоће. То је ствар тактике. Ноипак не може бити, а да на крају крајева не видимо, шта они хоће и куда смерају.

Германа је нестало, а столицу српских патријараха заузео је Георгије Бранковић. Па шта видимо да се и данас, без Германа, догађа? Нећемо сада о томе да говоримо, у колико наш епископат, са Бранковићем на челу, непосредно ради за или против наше автономије. Сада хоћемо само да видимо, како тај наш епископат устаје у обрану наше автономије. Доста је и то, па да знамо на чему смо.

Архијереји наши, који треба у првом реду да штите и бране нашу автономију, напуштају у најодсуднијем часу бојно поље. Када треба бранити веру и народност српску, беже са мегдана, повлаче се у своје дворове, да се само не би моћнима замерили, а што ће се народу замерити, то им је девета брига. Чудни су, заиста, то појмови! Ништа за народ, све по вољи моћнима. Кад би требало све своје знање и своје способности да посвете општој народној користи, обрани народног живота и опстанка, они ни речи да проговоре. Кад се народу српском са најновијег покушаја угар. владе отимају тешки уздаси очајања, на догледу нове опасности вери му и народности, српски архијереји не чују то, затварају очи и уши своје, као да их се све то ништа не тиче. Кад се тако наши архијереји понашају у најодсуднијем часу, силом нам се намеће питање: шта је онда обрана наше автономије и у чему се та обрана састоји? Да ли је обрана наше автономије пасивност онда, кад се циља на веру и народност нашу; да ли је обрана крајња равнодушност онда, када хоће да се нејач српска одузму од родитеља, па да им се наметне тутор туђе вере и народности у намери, да се у њима сатре дух и униште особине наше народности?! Зар се предлогом законским о дечјим забавиштима не смера за тим, да се родитељима одузме најсветије право: васпитање своје деце, које је право сама црква освештала; зар се тиме не иде, да се убије вера и народност у деци у најнежнијем добу им, да се убије у њих дух и осећај српски? Равнодушност према свему томе не може бити обрана автономије. Обрана би, на против била: сузбијање струје, наперене против најсветијег права породице, струје, којом се тежи, да се народу српском одузму све особине, које га као таквог обележавају.

Па да ли су наши архијереји устали против тог законског предлога? Ни један да узеде реч, те да растера облаке, који се навлаче на небу нашег народно-црквеног живота. Народ српски јако тишти та њихова равнодушност према вери и народности његовој. Он увиђа, да је та равнодушност штетна по културни, морални и индивидуални развитак његов. Та равнодушност и пасивност шири све већма јаз између јерархије и народа, а води ли то добру?

Равнодушност и насивност у ствари обране наше автономије велика је мана наших архијереја, управо неопростиви грех. Са таким архијерејима и нашим народно-црквеним саборима је тешко радити, они не могу онако да врше своју мисију, као што то потребе народне захтевају. Поред таквих архијереја најлакше је влади да пречи иоле јачи рад у корист наше цркве и школе, поред таквих архијереја најлакше је влади да спречи, да српски народ на автономном пољу не ојача и да се не оснажи. Поред таквих архијереја не може у нашем сабору бити јединства и оне компактне масе, која би могла сваки штетан утицај и сваки притисак одозго сузбити.

А зашто су наши архијереји такви? Рекао сам: узрок је властољубље и себичност. Да се један или други подигне, да један или други постигне свој смер, употребљује све. Прилике су такве, да не морају рачунати са народном вољом, могу бити и најжешћи противници оправданих жеља и тежња народних, па ипак да постигну свој смер. То је жалосно! Жалосно је, што има таквих српских синова.

Па да ли због тога да очајавамо? Никако. Једног по једног од нас нестаје, а народи трају. Па не треба ни то заборавити, да најпосле народ побеђује. Чувајмо сами своју веру и народност, кад неће они да нам то чувају, који су у првом реду позвани, чувајмо, па ћемо се и сачувати.

Са мртве straже овостраног Српства.

Један свештеник
из тамишког Баната.

Писмо из Србије.

Београд, 25. марта.

Као што сте већ извештени, приступило се озбиљно остварењу повлашћеног српског бродарског друштва. На сјајно посећеном збору, који је министар привреде Таушановић сазвао, изабран је одбор под председништвом угледног београдског трговца Михаила Павловића, коме је први задатак, да уписом акција руководи. У први мах издаће се 15.000 акција, а упис на исте отвориће се по свима већим местима у Србији, а на страни у Бечу, Берлину, Паризу, Петрограду, Москви и Одеси, а свакако се надати, да ће и сва већа места српска као Нови Сад, Сомбор, Панчево, Кикинда и т. д. одазвати се уписом на ово српско подузеће. Тим пре, што су услови врло повољни, а српска држава гарантује 6 проц. прихода на уложени капитал. Вредност акције је 100 динара, а од тог се уплаћује тек половина у времену од шест месеци, и то при упису од сваке акције по 10 динара, остатак од 40 дин. у тромесечним роковима по 20 динара од акције. Уплату друге половине капитала одредиће управа према потреби, али свакако опет у сличним роковима. Као што се види, услови за упис акција удешени су тако, да може да захвати и шире слојеве народа, не пак да се ограничи само на јаче капиталисте. Како су, као што рекох, услови врло повољни, извесно ће навалити стране капиталисте с уписивањем и баш зато би желети било, да и Срби из свих крајева приону својски око уписивања, како би се ово прво српско бродарско друштво подигло поглавито српским новцем. Капитал овог друштва утврђен је на три милиона динара у сребру, подељен на 30.000 акција по 100 дин. Друштво ће одпочети рад, чим узима један милион динара уплаћена капитала и за прво време ће набавити четир пароброда и двадесет шлепова, којима ће одржавати редовну пловидбу, пренос робе и вучење шлепова, дрварица, винарица и других лађа приватних лица и друштава. Пловидба ће се предузимати и ван српских граница, ако то интереси друштвени допуштају. Држава је зајемчила законом друштву доходак од 6 проц. на уложени капитал од дана, кад друштво одпочне пловидбу. За станице и стоваришта уступиће се друштву на бесплатно уживање потребно државно земљиште, а исто тако и угљени мајдан на Дунаву код Брзе Паланке. Ради подизања грађевина уступа се друштву бесплатна сеча грађе у државним шумама, а за десет година се ослобођава друштво од непосредних пореза. Сав материјал, који друштво са стране буде увозило, биће слободан од увозне царине у течају десет година. Повластица је издата на тридесет година. Друштво дакле добија од државе бесплатно потребно земљиште, угљени мајдан, грађу из државних шума, слободно је за десет година од порезе и царине — а поврх свега још гарантује држава 6 проц. дохотка на уложени капитал. Ово су све таки услови, који нам улевају наду, да ће ово друштво у кратком времену оснажити се и процветати, а ко у ово српско подузеће свој новац уложи, осим што ће прибирати сигуран приход од свог капитала, моћи ће још рећи, да је потпомагао родољубиво, српско подузеће. И баш зато надати се, да ће Срби са свих крајева притећи да и уписом на акције овог друштва докажу, колико им

рођака, који је сео са својим пријатељима гдегод у кафани или ресторацији. За час се тек појави рођак и посади се до њега, и ни мало га се не тиче, што то онима није баш особито мило, или што смета разговору. Њему није ни у крај памети, како није баш добродошао, него начини пријатељски израз лица и тврдо је уверен, да се пријатељи роба рођака баш радују, што имају част, да упознају још једног члана породице. Ако приђе робу рођака какав његов пријатељ и шапне му што на уво, одмах ће рођак да му показује и рукама и ногама, да тек не може бити какве тајне пред рођаком, јер пријатељи једног рођака су рођени пријатељи другог. О том тек не треба ни говорити.

И тако из свега овога видимо, да је права срећа имати рођака, јер они се брину за нас, увек су уз нас, особито ако нам прети опасност, да ћемо се сувише развеселити, најести и сад тек видим, да има право онај мој ожењени пријатељ, који каже:

Кога Бог воли, том и рођаке даје.

Прерадио —**ор**—

ЈЕЛИЦА.

(Берцик.)

Драги пријатељу!

Твоје ме је писмо зачудило, не знам, ко ти је могао о мени онакове глупости писати, да ћу се ја оженити девојчицом од 18 година. Познајеш ме и знаш каквих сам начела. Увек сам гледао да избегнем сваку прилику и моменте, у којима би смешан изгледао.

А што се до данас још нисам оженио, и томе као да је само то једини узрок. По некад сам разгледао сваку девојку са свију страна, и разгледао сам и разбирао, док ми се пламен није стишао. Па зар да сад, сад у 46. **години такву глупост учиним? Никад! Знам ја** врло добро шта је све нужно за сигурност брачнога живота, и тек не ћу сада, кад ми десет сахата треба да се добро испавам, па да сам свеж, тек не ћу сад узети тако детенце, које не ће осетити, ма недељу дана не спавало и непрестано по забавама скакутало. У осталом да ти протумачим ово настрано схватање. Ја одлазим госпођи Цветићки, о том нема сумње, али никако због Јелице, која тек две недеље како је дошла тетици у госте, него баш због домаћице, коју сам намеран за будућег ми сапутника у животу узети.

Цветићка је удовица, 42 године, није бог зна шта, но ипак милокрвно створење, увек добро расположена, а и има нешто, па без бриге би проживели можда и старост. Природе нам се подударају, при 17 гради испод пуле и њој је зима, велик је пријатељ доброј кухињи, а на дому јој на све стране свила шушти. Јесенас смо се упознали у купатилу, где нас је реума зближила. Може јој се човек изванредно да јадикује и тужи. Већ ми се тада уврзла у главу мисао, да ако се оканем момачког ми живота, само ћу се њоме везати. Од тог доба осетио сам неиздржљивост свог мучног положаја. Било ми је ужасно несносно. Знам све могуће гране досадности, од обичног звања па до оног степена, када човек онако радо говори о употреби цијанкалија. Али ја тежим за мирном старошћу, за доброћудним играњем дурака, а у Цветићки видим цветић, који само једну једину жељу има: мир, вечити мир. Мислим, да се не ћеш више бринути. Поздравља те твој пријатељ

Милан.

* * *

Драги Бранко!

Молим те, јави ми првом поштом, који је тај, што ти непрестано којекаквим глупостима узнемирује твоје пријатељско срце. Опет **Јелица, и увек Јелица! Зато, што сам спрам** овог детета искрен и предусретљив, па одмах ме изпети на глас као удварача, мене, човека чврстих начела, то је заиста гадно. Истина, Јелица има сва она својства и врлине, због којих би пре двадесет година гинуо можда за њоме, али веровао ил' не веровао, баш због тога је не би смео узети. Дивно, црномањасто дериште са примамљивим осмејком. Тако створење на које се не можеш расрдити. Али суштa страст, да погине за весељем, а најпосле и природно је, та за бога, до сад сиротица није ништа ни уживала, потуцала се од тетке до стрине. Штета, само да сам двадесет година млађи, узео би је, али овако — решио сам се за Цветићку, и ово ће по свој прилици да запуши уста ономе незнанку. Синоћ смо се у врло уском кругу (осим Цветићке био је само још један чика), забављали и догодило се нешто, доста непријатно. Чисто не смем да споменем, знам, исмејаћеш ме. Цветићки је испао зуб . . . Не умем ти рећи како ме је узнемирила ова ситница. Још најлепши беху јој зуби, увек сам се чудио и . . . свеједно! Човек од 46 година, тек не ће сву важност полагати на зубе! Али бар да сам тек после женидбе дознао за овај недостатак! . . . Доцкан, доцкан! Што се нисам раније оженио? — Јеси ли задовољан? Грли те твој

Милан.

* * *

Драги пријатељу Бранко!

Не пребацујеш ми више, не држиш ми више моралне придике. Онај незнанко, као да је ућутао. Имао је за што, идуће недеље и онако ћемо изнети све на јавност. Оженићу се, и због оне зубне ствари умирен сам сасвим! Још ћу се и развеселити, док нам Јелица оде, а то ће бити што пре. Гледати Јелицу и Цветићку једну поред друге, није никако ласкаво по Цветићку, зато ће је послати код чике. Унапред се радујем, како ће се удовичино лице да разведри, док јој оде супарница: Зацело ћу се заљубити. Све чини, само да ми се допадне, и сваку крпицу удеси по мојој вољи, а то ми чудо годи. Видим већ, бићу јако срећан, пресрећан! Како је то лепо, кад се сродне душе узму! Сваку ми мисао разуме, а Јелица се смеје. Али зато би ми ипак полетела у загрљај, за цело ме љуби, и само да једну реч... И ову једну речцу узалуд чека! Не могу некако да се уздржим у тренутцима, кад се поново подмладим, и душа ми се загреје у веселу друштву. Само да ми није већ 46; до 56 би издурао, али шта, она би тек 28 имала! чудна ти је та математика! . . . Не, не ћу никако у пркос не ћу, ма да сам и на другу тајну код Цветићке наишао, тако да је сумња у ону дивну плаву косу добила сасвим озбиљан вид, тако трезвено гледам у будућност крај овог дериштета, да сам спреман на све. Млада жена, а матор муж! Натоварен магарац марамама и плетовима, па последњи у реду удварача јој. Радије ћу да гледам у туђе зубе и измирићу се и с бароком, та не састоји се човек само из тела, ваљда је и душа нешто, а у Цветићкиној души има свију оних озбиљних услова, на основу којих се може презрена брачна срећа подићи. На лето ћемо у Остенде, већ смо и пут проучили и удесили. Не мари за мале туре. Јелица нас исмева. Она не би могла ни до мора. Већ и ово је доста, да је Цветићка сасвим за мене . . . Цветићка . . . само Цветићка! О, та ја сам обично паметан, пажљив. Љуби те твој

Милан.

* * *

Брзојав.

Штованом господину Бранку Мирићу.

Јовинци.

Са Цветићком прекинуо — узимам Јелицу. Сретан сам.

Милан.

Превео **Нест.**

напредак укупнога Српства на срцу лежи.

Кад се закон о штампи расправља у скупштини на првом претресу, саопштио сам вам главну суштину законског предлога, из кога сте се већ тада могли уверити, да ће тај закон бити сигурна гаранција за слободу штампе. Према одредбама самога устава не може се установити цензура, ни каква друга превентивна мера, која спречава излазак, продају или растурање списа и новина. За издавање новина или повремених списа није потребно претходно одобрење власти, нити се од уредника или издавача тражи икаква кауција. Уредник, који покреће какав нов лист, дужан је то само пријавити писмено полицијској власти, а на поднесену пријаву мора власт с места издати признаницу. Узаптити се могу новине или штампање ствари у опште само у три случаја: ако садрже увреду краља или краљевског дома, увреду страног владаоца или позив грађана на оружје.

Јуче је са неким омањим изменама усвојен овај закон и на другом читању и за који дан ће ступити и у живот. Живе и интересне дебате било је око члана 17-ог у коме се одређује, ко се све разуме под краљевским домом. Тај члан је усвојен на првом читању овако: „Под краљевским домом разумеју се: краљица супруга, предци и потомци у правој линији и рођена браћа и неудате сестре краља владаоца.“ Против оваке редакције говорили су више њих, а том приликом је оштрих речи пало о држању бившег краља Милана. Ову прилику је употребио и Гарашанин, да први пут проговори, од како у овој скупштини седи. При првом читању није га се много тицао ни овај члан, па ни цео закон, али га је међу тим гроф од Такова љуто ујео и он се подиже, да војује против неприкосновености краљевих родитеља, он, за кога се бивши краљ Милан — као што сам признаје — седам година борио као бесомучан против целог народа; човек, који се вазда хвастао својим династијским осећајима, вели данас, да краљеви родитељи не треба да се сматрају за чланове краљевског дома. Гарашанину се мора признати да је добар говорник, али је овом приликом само зато пажљиво саслушан, што се до сад никад није дао чути и што је свако знао, шта га је покренуло да овог пута проговори. Говор му је био празан, и ако је он хтео да изгледа објективан, ипак му је из сваке речи провиривало, да говори pro domo sua. Лепо му је одговорио ча-Панта Срећковић, да је он с неким у парници и да говори као парничар. Министар унутрашњих дела је у подужем говору лепо разложио, да се тим чланом у закону о штампи не даје нека привилегија члановима краљевског дома, него се пре још може сматрати као извесно ограничење, а никако се не може дозволити, да се олако пропуштају увреде нанесене појединим члановима краљеве породице, јер се тиме вређа и сама глава те породице, а то је очевидно на штету угледа династије. Пребацује Гарашанину, да је он пре извесног времена имао са свим обратне назоре о тој ствари, а данас говори из њега уврређен осећај. Он је могао у своје време многа зла спречити, па није то чинио; није смео дирати жива лава, а данас га удара мртва ногом. Крајње је време да се учини крај свима трзавицама и да се династија узвиси над страстима, а не да буде изложена могућим нападима. Пошто је још неколико посланика о овом члану говорило, усвојен је овако: „Под краљевским домом разумеју се: краљица супруга, живи претци и потомци у правој линији и рођена браћа и неудате сестре краља владаоца. Додата је реч „живи“ зато, што су неки тумачили, да се по првобитној редакцији не би могла никако објективна историја писати, а да се историчар не огреши о буквално законско наређење. Разуме се, да док је краљ Милан жив, у Србији неће угледати света објективна историја његове владавине.

Скупштина ће се у току ове недеље закључити, пошто посвршава још неке хитније послове.

Г.

Опет измена угарско-хрватског поравнања

Сад хоће да измену §. 21. угарско-хрватског поравнања. Зато се воде преговори између угарске и хрватске регниколарне депутације. Од неколико година амо показује се вишак у хрватском „земљорастеретном“ фонду, па пошто у поравнању није предвиђен тај случај, хтело би се сада да удеси, куда тај вишак да се дева и на шта да се употребљује. Да се хрватски сабор сам латио тога посла, па да је сам о томе донео закон, не би начелно нико ништа могао имати против тога. Посао такав спада у делокруг хрватског сабора, или, још боље да кажемо, у автономни делокруг краљевине Хрватске и Славоније. Но тако није. Угарска влада схватила је, да Хрватска не може сама одредити, шта ће са сувишком у „земљорастеретном“ фонду бити, куда ће се девати и на шта ће се употребљавати, него да то одређивање спада у заједничке послове, и зато је угарски сабор изаслао депутацију, која ће са хрватском регниколарном депутацајом о томе преговоре водити.

Угар. регниколарна депутација послала је у своје време хрват. регн. депутацији поруку, у којој је разложила своје становиште и обележила основу, на којој би желела, да се воде преговори о измени §. 21. угарско-хрватског поравнања. Она је предложила, да се у будуће потребе „земљорастеретне“ подмирују из државних пореза, с којима се у једно спаја сав „земрастеретни“ намет сводом, која ће бити сваке године потребна, а остатак да се дели међу Хрватском и Угарском по саразмеру 44:56, т. ј. Хрватској да се оставља 44%, о 56% да се даје Угарској на заједничке послове.

Хрватска регник. депутација прихватила је исти предлог и пошла је један корак још даље. Угар. регник. депутација имала је на уму сувишке у хрват. „земљорастераном“ фонду, којих би могло бити од времена, кад би закон о употреби тога сувишка ступио у живот, а о сувишку, који се сада већ налази, није ни речи споменула. Међутим хрват. регниколарци хоће да се заједничким путем и начином одреди, шта ће бити и са тим сувишком, који сада случајно износи 4,600.000 фор. И ево шта они хоће: да се заједничком т. ј. угарском сабору поднесе законски предлог, којим ће се установити, да се вишак „земљорастеретне“ закладе, који би се показао од 1. јануара 1884. год. до дана, кад закон ступи у живот, стави на расположење „земљорастеретној“ закладе краљевине Хрватске и Славоније, а специјално, да се има употребити на амортизацију „земљорастеретног“ дуга. То тражи хрватска регниконарна депутација у свом одговору на поруку угар. регник. депутације.

Дакле хрватска регниколарна депутација не само да није одлучно одбила покушај угар. владе, да се меша у чисто унутрашње ствари хрватске, већ нуди тој влади више него што она и тражи.

Како хрватска опозиција схваћа ову ствар и како је по духу и смислу угарско-хрватског поравнања треба схватити, најбоље се види из засебног мишљења и противпредлога др. Игњата Брлића, као члана хрватске регниколарне депутације, на поруку угар. регник. депутације које гласи:

Пошто у седници од 23 фебр. 1891. по потписаном означено посебно начелно становиште у питању расправи подвргнутој земљо-растеретне закладе: да се вишци као својина краљевине Хрватске и Славоније виндицирају истој у посед и уживање и да се право за установљење прорачуна исте закладе рекламира хрватском законодавству, нити у течају расправе, нити у предложеној основи ренунција уважења нашло није, и будући да основа, на којој почива ренунцијум већине, поштованога краљевинскога одбора у погледу земљо-растеретне закладе не одговара ни нарави, ни постанку њезином, те будући да та основа стоји у опреци с постојећим законима и прописима, то поднашам у образложењу засебног мишљења и проти предлог:

По смислу и по изричној одредби царског патента од 2. марта 1853. (§. 2.) и онога од 16. јануара 1854. (§. 1.) предати су послови растерећења делокругу сваке поједине покрајине, нарочито се пак установљује у §. 2. царског патента од 2. марта 1853., да се отштета за издавања урбарска има давати једино из прихода покрајинских. У сугласу с овом мишљу одређује и царски патент од 16. јануара 1854., да се за краљевину Хрватску и Славонију оснива особити фонд растеретни, те да се новчана средства, потребна за цели тога фонда, имају набављати доплаћивањем на непосредну, а према околностима и на посредну порезу. Најпосле се и управа тога фонда поверава посебној области краљевине Хрватске и Славоније т. ј. равнатељству растеретнога фонда, које је било прво потчињено министарству унутрашњих послова, а касније краљ. хрватско-славонско далматинској земаљској влади.

Горње одредбе јасно показују, да се тај намет нипошто не може сматрати било као део, било као посебна врста државних пореза; да и не спомињем нарочито, како се с тим у сугласности не може довести ни природа државнога пореза, која има другу цел и други задатак од земљорастеретнога намета.

Кад се године 1868. склапала државо-правна нагода између краљевине Угарске и краљевине Хрватске и Славоније, тада су поименце наведени сви послови заједнички једној и другој краљевини; да се земљорастеретни намет сматра као посао заједнички, тада би се то морало изриком споменути; а да се он сматрао саставним делом државних пореза, тада се о њему засебно не би говорило у §. 21. нагоде и то не онако, као што се то спомиње у том параграфу.

Смисао и смер овога параграфа нагодбенога закона био је тај, да се с једне стране Хрватској и Славонији пружи основним законом јамство, да ће јој се издавати земљо-растеретни намет, који се купио заједно са државним порезом, а с друге стране, да ће краљевине и земље круне Угарске у место целокупне монархије преузети јамство за исплату растеретнога дуга. Ово и ништа друго био је смер нагодбенога закона, те није нико ни помислио, да би земљо-растеретни намет био саставни део порезе, те да би ко други могао о том намету одлучивати осим краљевине Хрватске и Славоније т. ј. хрватскога сабора и хрватске владе. Да су овако мислили они, који су стварали нагоду, знаде потписани из свога искуства, јер је сам суделовао при тим расправама, као члан краљевинског одбора, а доказује то и представка бившега бана барона Рауха на Његово Величанство од 31. марта 1870., којом је према нагодбеном закону захтевао, да се хрватском сабору предложи прорачун земљо-растеретне закладе, како у расходу тако и у приходу.

Ово становиште у потпуној је сагласности с нагодбеним законом; оно одговара прописима и целом садржају споменутих царских патената, оно се са свим подудара са сличним поступком у свима покрајинама аустро-угарске монархије, које и без нагодбенога закона свака за себе има свој растеретни фонд, те њим управљају без обзира на државу и државне порезе.

Услед тога, што се у заједничким порезним законима опредељивао онај постотак земљо-растеретнога намета, који се има годишње купити као доплата на порезу, то још нити доказује, да је тај поступак био коректан и у сагласу с нагодбеним законом, нити да се земљо-растеретни намет сматрати има као саставни део државних пореза.

Што се овог последњег тиче, то се позивам на све до сада изашле порезне законе, где се свугде одваја пореза од земљо-растеретнога намета, а нарочито на чл. VII. 1875., чл. XL. 1881., чл. XLVI. 1883., чл. XXII. 1886. и т. д. Свугде је друго државна пореза, а друго земљо-растеретни намет. Погледом пак на оно прво, имам да истакнем, да се опредељивање земљо-растеретнога намета по заједничком сабору не може узети, као да би тиме се могло одузети право краљевини Хрватској и Славонији, да га оне саме за себе определити могу, јер се установе нагодбенога закона могу променити само оним путем, којим су настале, а нипошто једностраним одредбама заједничких закона, који по духу постојећега устава и по природи државноправне свезе, која постоји између Украљевине гарске и краљевине Хрватске и Славоније, не би смели садржавати одредаба, које се не могу довести у сугласност с нагодбеним законом.

Становиште већине славнога одбора, да се земљо-растеретни намет има сматрати као саставни део државних пореза, услед свега тога, по мојем најдубљем уверењу, нити има основа у закону нити у природи земљо-растеретнога фонда нити у смеру земљо-растеретног намета. Последице овога становишта, које заузима поштована већина краљевинскога одбора, воде доследно до тога и да се краљевини Хрватској и Славонији пориче право у потпуној мери стварати оне одредбе, које спадају у оквир посала урбарских, куда спада и одређивање отштете, који послови по нагодбеном закону спадају у опсег потпуне аутономије ове краљевине; даље: да се досадањи вишци земљо-растеретнога намета не могу сматрати неограниченом својином краљевине Хрватске и Славоније, већ у најбољем случају својином заједничком, краљевине Угарске и краљевине Хрватске и Славоније; да доследно тому, с овим вишцима нема располагати само хрватско законодавство са својом одговорном владом, већ да се у том послу допушта ингеренција краљевине Угарске и тиме се краљевина Хрватска и Славонија у једном важном предмету лишава своје самосталности; и најпосле, да се за будуће краљевина Хрватска и Славонија лишава свакога права у пословима земљо-растеретнога намета, те се тим начином не само понижује испод обласне надлежности сваке аустријске провинције, него се и сам земљо-растеретни фонд, који је царским патентом од 16. јануара год. 1854. проглашен својином краљевине Хрватске и Славоније њој одузимље.

Потписани се одлучно изјављује против оваквог становишта, које води до таквих консеквенција, те које стоји у опреци како с наведеним царским патентом тако и с нагодбеним законом, а противи се користи и интересу краљевине Хрватске и Славоније. У смислу ових пописа нема између земљо-растеретнога намета и државних пореза никакве друге заједнице, него да се због лакше манипулације једно с другим заједно купи; земљо-растеретни намет по тим пописима имао је од првог почетка па до данас нарав са свим аутономне јавне даће, о којој може одлучивати једино хрватско законодавство са својом владом; он се у целом свом износу имао и у будуће има давати у благајну краљевине Хрватске и Славоније, те је све, што год је у то име ушло својина њезина, с којом располагати може сам хрватски сабор са хрватском владом. Ово становиште једино је кадро сачувати наше право на послове земљо-растеретне и на приходе, који у том послу улазе, ово једино је у сугласности с постојећим законима и пописима.

С обзиром на све то, част ми је изјавити:

да одбијам основу, на којој се оснива ренунцијум поштоване већине овога славнога одбора, те према тому и све консеквенције, које се из те основе у закљученом ренунцијуму изводе, те да и даље непомућено остајем на мом већ усмено изјављеном становишту, по ком држим, да су вишци, који су до сада од земљо-растеретнога намета ушли у земљо-растеретну закладу, искључива својина краљевине Хрватске и Славоније, да само сабор ове краљевине у споразуму са својом ексекутивном власти односно с круном располагати може с тим ушлим вишком, па доследно томе предлажем: да се тај вишак у потпуној своти виндицира од краљевине Угарске, како ће доћи краљевина Хрватска и Славонија у посед и уживање тога вишка, те да се и у будуће послови земљо-растеретнога намета према одредбама цар. патента од 2. марта 1853. и 16. јануара 1854. и чл. I. 1868. сабора краљевине Хрватске, Славоније и Далмације сматрати имају посве аутономним пословима ове краљевине, која ће свом законодавству сваке године установљавати прорачун те закладе.

Политички преглед.

Поп Стојанове убице пуштене. Нашим читаоцима је познато, да је више лица, која су у убиству попа Стојана била органи бугарског владике Синесија, било узето у Охриду од стране турских власти на одговор и стављено под ислеђење и у притвор Како сад јављају из Охрида, власт је охридска све ове кривце ослободила и пустила кућама, на што је син убијеног, поп Ставра, подигао код валије протест, но који ће сигурно остати на надлежном месту нечувен, јер су за њих Бугари код надлежних запушили уши. У овом смислу се изражава и дописник „Одјеков“, који је тамошњи урођеник, и који као такав познаје добро тамошње прилике. „Има сумње, вели исти дописник, да су ови кривци добро подмазали где треба, нарочито Леко мухтар, на коме је било јаких основа подозрења, да је приредио убиство попово, као оруђе Синесијево“. „Одјек“ на ово надовезује: „У нашој штампи је у своје време писано доста о поп Стојановом убиству. Да власти суседне царевине нису имале против окривљеника ништа друго до оно, што смо ми до сад о том убиству изнели, и што се све у Битољу знало, пошто је битољски вилајетски лист с нама често о том полемисао — да се дакле није знало ништа више противу убица попа-мученика, до оно што смо ми изнели, па је истражна власт имала довољно основа, не само да задржи ове зликовце у затвору, већ јој је била најсветија дужност, да их подвргне строгој и неумитној казни, и то ако не ради саме правде, која је основа сваком уређеном друштву, свакој па и најпримитивнијој држави, оно бар ради угледа саме суседне царевине у европској државној заједници. Иначе ће се тамо продужити убиство за убиством. Јер ће фанатизам, ако му се праведно, мудро и енергично не стане на пут, бацити у запећак власти и законе, на којима држава почива, и онда ће остати да гњави јачи слабијега и да се сваки од напада брани како умогне. А у битољском вилајету као да се иде брзим корацима овом стању на сусрет. Али су турске власти овом приликом изгубиле из вида и једну околност најпростије природе. Поп Стојан је пао као жртва бугарских агитатора с тога, што није хтео да уђе у њихове редове, но је хтео да остане Србин и српски свештеник и у исто време султанов поданик. И жељно, да са Турском сачува најбоље односаје, српско јавно мњење није ипак могло да угуши своје братске и човечанске осећаје, већ је једнодушно и једногласно подигло свој глас у нади, да ће он наћи одзива код надлежних, и да ће они дати истрази по овој ствари онако озбиљан карактер, какав она по својој замашности потпуно заслужује. Ми смо то очекивали тим пре, што смо били готови, да се и на уштрб наших многих интереса одазовемо свакој оправданој жељи суседне монархије. На жалост наше се цело јавно мњење, па и ми са њиме преварисмо у сном праведном очекивању, и нама је тим жалије, што ово није ни први ни једини случај, да се наши сународници запостављају свим осталим поданицима турским, и да се, кад су они у питању, не води рачун ни о најоснованијим појмовима правде.“

Раденички конгрес у Паризу. Конгрес рударских радника у Паризу закључио је своје седнице Најпосле је усвојена ова революција: Конгрес мисли, да ће бити потребно, да сви рударски раденици у Енглеској, Француској, Белгији, Аустро-Угар-

ској и Немачкој уједанпут обуставе рад, како би израдили, да се одреди рад од 8 сати дневно. За то позива све владе и законодавна тела споменутих држава, да се споразуму, те да израде општи закон о радњама по рудокопима.

Криспи и Француска. Пређашњи италијански министар-председник, Криспи, у говору, који је држао у комори приликом гласања за поверење новом кабинету, изјавио је, да му је савршено јасно, да ће кроз кратко време букнути рат. Том приликом он је приметио могућност судара с Француском. Тај испад осуђују чак и његови пријатељи у Немачкој и Аустро Угарској. У Француској је изазвао ватрене протесте. Париски листови изјављују, да Француска не гаји никакве агресивне намере према Италији и да је намера криспијева била да просто изазове неповерљивост и трзавицу. Што се тиче италијанских листова, они овај криспијев говор називљу антипатриотичним поступком, чија је циљ да посеје раздор између Италије и Француске. Један талијански лист вели, да се Криспи не може никад опростити свога непријатељства према Француској. Шта би се казало у Италији, кад би у француској комори који посланик корео своје другове и владу, што су пријатељски расположени према Италији и изјавио, да је рат неизбежан. Сва би Италија на то једнодушно повикала, да Француска жели рата. Услед овакног криспијевог понашања треба подвргнути осуди јавног мнења, зато, што је у Италији свуда могућно наћи пријатеља Француске, почевши од краља па све до чланова крајње левице.

Вести из места и са стране.

Виша девојачка школа. Како „Бачванин" дознаје, наумила је српска православна црквена општина у Митровици, да оснује вишу деуојачку школу у Митровици. С тога се већ и обратила патријарху, који је изјавио, да по закону нема никакве препоне. Знајући од какве би користи била така школа по Митровицу и по околину, то се од свег срца радујемо тој намери честите митровачке црквене општине и честитамо свести њеној.

Цркзена скупштина у Вршцу. У Вршцу је 18. о. м. био избор општинара српске православне црквено-школске општине. Гласало је 110 бирача, а у скупштину је изабрано 22 од интелигенције, 28 трговаца, 35 занатлија и 35 ратара. За 14 дана ће се скупштина конститујисати и тако ће већ једном доћи у вршачкој црквеној општини до жељеног реда и поредка.

Тражи се учитељ. Пишу нам из Црвене Цркве, да је тамо смрћу учитеља Мизана Крстића остало на тамошњој комуналној школи учитељско место упражњено. Плата учитељска је 300 фор. слободан стан с вртом и 4 хвата тврдих дрва или у место њих 40 фор., осим тога за појање у цркви и обучавање деце школске у црквеном појању 30 фор. и за перовођство у црквеној општини 30 фор. Свега 400 ф. у готовом новцу. Становници у Црквеној Цркви желели би да добију ваљана млада човека из сомборске препарандије, који би према могућству требао да буде вичан и музици. Ако општина буде задовољна с учитељем, то је већ давно покренута мисао, да таком учитељу повиси црквена општина из својих средстава плату. Ко жели компетовати на ово место, нека се са својом молбеницом обрати школском надзорништву темишварском.

Ко шири мржњу? У Будимпешти од недавног времена излази лист „Фигетлен ујшаг". Том листу је уредник Јулије Верховаји, који је у своје време био познат као највећи букач у крајњој левици на угарском сабору, доцније је постао жесток антисемита. Али кад се и крајњој левици досадило делање Верховајевљево, ова му постави у једном срезу противкандидата и тим га званично избаци из странке. Верховаји је после допао тамнице, а после тога је сасвим нестало са јавног попришта. Но сад му је и опет дошла воља, да се појави на политичком пољу и он је покренуо гореспоменути лист. Ми се не осврћемо много на-њ', али у једном од прошлих бројева је изнео нешто, на чега се морамо осврнути, да би се показало ко шири мржњу у мађарском народу против осталих народности. Лист тај вели ово: „У најужим круговима у Србији је врло добро познато, како руски органи пописују становништво јужне Угарске, и то све као да јужна Угарска подпада под Србију! У ратним министарствима у Петрограду и у Београду има тачних пописа о становништву јужне Угарске. У тим пописима је тачно означен број момака способних за војну. Те спискове воде руски изасланици и агенти, који у многим местима раде споразумно са православним свештенством. На основу тих спискова је руска влада израдила план за мобилизовање јужне Угарске. Чим Русија огласи рат нашој монархији, прећи ће момци, који су способни за војску, у Србију, образовати тамо један кор, и тако појачати снагу нашег непријатеља, а нашу ослабити" ... Ми држимо да овако монументалној глупости не треба коментара.

Румунска и мађарска омладина. Као што је познато нашим читаоцима, румунска омладина на страним универзитетима је сад скоро издала меморандум, у ком износи стање народности у Угарској. Тај меморандум је веома огорчио мађарску универзитетску омладину. Наумила је, да одговори на тај меморандум. С тога се већ пре католичког Ускрса држале скупштине, на којима се решавало, како да се одговори на румунски меморандум. Ускршње ферије су употребљене на то, да се међу мађарском омладином развије најживља агитација. И успех те агитације биће сазив скупштине мађарске омладине у Будимпешти, која ће на жесток начин да осуди румунску омладину на страним универзитетима. Покретачи су пештанске универзитетлије. Њима се придружили и ђаци клужког универзитета, за тим слушаоци разних академија Ми најпосле немамо ништа против тога, само мислимо, да би боље било, кад би мађарска омладина место тога, прегнула да упозна стање, у ком народности у Угарској живе, те да јој буде тежња у будућем животу, да се уклоне сметње, које стоје на путу слободном развитку народности у Угарској, те не би долазило до оваких меморандума.

Кратке вести. У бекешкој жупанији су почели тамошњи ратари да оснивају удружења, не би ли тако своје стање како год олакшали. Власт то сматра као социјалистички покрет. — У Њујорку су неко време живели дуго муж и жена у лепом споразуму. Из ненада дознаду да су брат и сестра. Брат се обесио, а сестра је скочила у воду и удавила се. — У Доњој Коромпи у Угарској је изгорело педесет кућа са свима стајама заједно. У пожару је страдало неколико људи. — У Дебрецину се јако распрострла мисирска очна болест, трахома. — У Ангори у Малој Азији је тако јако овладала куга, да је за осам дана умрло 180 људи. Становници се поразбегали на све стране. — У Паризу је 1. марта п. н. отворен астрономски конгрес. — Општински и окружни лекари су држали у Будимпешти свој збор, на ком се саветовало о том, како да се поправи стање тих лекара при административној реформи. — У Бачкој Тополи су похватали читаву чету крадљиваца, који су крали по вашарима. Међу крадљивцима има и једна девојчица од 13 година, која је све и издала. — Глумица Зоа Гитон се опкладила за 2500 долара, да ће пешачити од Сан-Франциска до Њујорка и добила је опкладу. — У Загребу је српски комичар Бабић осветлао себи образ, јер су Загребчани његовим представљањем врло задовољни. — Руски престолонаследник је отпутовао у Кину. — У Дубровнику је било ових дана доста јаког земљетреса.

Трговина.

Нови Сад, 26. марта. Цена пшеници на овдашњој пијаци почела је нагло да скаче. Узрок ће томе по свој прилици бити, што се на пештанској пијаци више пшенице тражи. Довоза је тамо слабо, а што је било, већ је скоро нестало. Довоз је међу тим и код нас слаб, а пшеница се јаче тражи. Траже је и млинови и спекуланти, Исто је тако скочила цена и наполици као и кукурузу. Цена је пшеници 8 фор. 50 н., кукурузу 6 ф. 10 н., јечму 6 ф. 20 н., зоб 6 ф. 20 н., наполици 7 фор. 40 н. — Све од 100 кгр.

Остали производи:
Лукац 1 фор.
Кромпир 3 фор.
Пасуљ бели 9 фор.
Пасуљ жути 8 фор. 50 н. све од 100 килогр.
Са осталих пијаца:
Теоци 7—16 ф. од ком.
Јагањци 5—12 ф. по пару.
Свињи дебели 40—43 ф.
Свињи млади 37—40 фор.
Маст 52 ф.
Сланина 50 фор.
Све од сто килограма.

*

Будимпешта, 25. марта. Пшеница као вагонска роба нудила се боље, воља за куповањем умерена, тенденција чврста. Продало се неких 14.000 мет. центи по утврђеној цени. Товари и партије неколико новчића скупље. Промет са осталим зрневљем слаб, тенденција и цене старе.

Продавало се: Пшеница, и то потиска 9 фор. 25—35 н., пештанска 9 ф. 10—15 н., бачка 9 ф. 15—20 н., све на три месеца.

Термини:
Пшеница за пролеће 8 ф. 93—95 новч.
„ за мај-јуни 8 ф. 78—80 н.
„ за јесен 8 ф. 38—40 н.
Кукуруз за мај-јуни 6 ф. 56—58 н.
Зоб за пролеће 7 ф. 30—32 н.
„ за јесен 6 ф. 34—36 н.
Репица за август-септембар 15 ф. 25—35 н.

*

Ст. Футог 26. марта. У нашем месту је био у недељу и понедељак (24. и 25. о. м.) пролетњи, благовештенски вашар. Како је време било веома повољно, то се на вашар искупио многи свет. Нарочито су Сремци били заступљени. Но ни Бачка није заостала. Продаја је била у опште добра. Коњи, свињи и ситнија живинчад имађаху врло добру прођу. Особито се бела марва — а понајвише волови, који су за наступајуће пољске послове нужни, добро продавали.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 26. марта.

Дукати — — — — — — — —	5·44
Наполеондори — — — — — —	9·20
Немачка марка — — — — — —	56.85
Лондон — — — — — — — —	115.75

Најновије вести.

— Из Бечa јављају, да је кнез Лобанов, руски посланик у Бечу, који се вратио са свог одсуства, по сата био на аудијенцији код нашег владара.

— Из Цариграда јављају, да је косовски валија Кемали-паша збачен са звања, а на његово место да је привремено постављен гувернер приштински.

— Из Бечa јављају, да су приликом накнадних избора за општинско веће изабрани три антисемите, и тако има сад од 46 изабраних представника, које бира треће изборно тело, 33 антисемите.

— Из Софије нема никаквих још вести, које би иоле расветлиле познати догађај. Непрестано се само нагађа, а, разуме се, хајка на руску дипломацију траје једнако. Бугарски власници, кад немају других доказа, да је Русија умешана у атентат на Стамбулова и Белчева, они се лаћају и најглупљих средстава. Тако сада суде, да је Русија морала бити умешана у атентат, што је онај револвер, од ког је Белчев погинуо, руски фабрикат. Знају чак и то, да је тај револвер послао Хитров из Одесе у Цариград. Двојица су од убица са тим револвером дошли из Цариграда у Софију, а друга су двојица Мађедонци, који се већ од дуже времена бавили у Софији. — Но одмах затим јављају, да су убице из Русије преко Србије дошле у Софију и да су се већ истим путем и натраг вратили. Као што се види, све се зна, а опет се ништа не зна. — Како је у Софији, како је у Бугарској о томе се ништа не јавља.

— Из Петрограда јавља овдашњи дописник „Берлинског тагблата", да је разговарао са Бендеревим, који га је својом официрском чашћу уверавао, да се од год. 1886 није из Русије никуд на страну макао. Бендерев признаје, да је Стамбулов требало да погине. То је требала бити освета, што је Паницу погубио.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ".

(Стигли 26. марта у вече)

Беч. Умр'о је главни тајник аустро-угарске банке Леонхард.

Капошвар. Конгрегација шомођске жупаније изјавила се за законски предлог о реформи жупанијске управе.

Лондон. Из Софије јављају „Тајмсу", да је у видинском округу букнуо устанак. Побуњеници су сами селаци, који су растерали власти. Ове су побегле у Видин. До сада устанак није угушен.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Од стране општинског поглаварства у Турији овим се расписује стечај на новоустројених шест редарских места, и то: наредника, заменика му и четир пешачка редара. Плата је нареднику годишње 400 фор., осим тога 40 фор. станарине и 20 фор., на одело, заменику 360 фор. и 20 фор. на одело, а обичном редару 300 фор. и 20 фор. на одело.

Услед тога позивају се сви, који би желели заузети које од означених места, да својеручно написане молбенице — инструјисане са крштеним писмом, сведоџбама о угарској завичајности и добром владању, са сведоџбом општинскога лечника, да су потпуно здрави и са сведоџбом о досадашњем занимању — поднесу потписаном поглаварству најдаље до 10. (22.) априла о. г. тим пре, што се молбенице, поднешене доцније, неће узимати у обзир.

Првенство имају у војсци ислужени подчасници и који су били пре у редарској служби, но који осим српскога знају и мађарски. Осим тога од наредника се изрично тражи осим српскога потпуно знање мађарског званичног језика и леп рукопис.

Плата ће се издавати месечно накнадно станарина $^1/_4$ годишње у напред, а паушал на одело у једанпут.

Онај, који би се дисциплинарним путем отпустио из службе, дужан је добијено одело вратити у натури општинском поглаварству, које ће се предати новом редару у место новца за ту годину.

У Турији 17. (29.) марта 1891. год.

Васа Стојковић, бележник. 2-3 **Ј. Малетин,** кнез.

ПРОДАЈА КУЋЕ.

Продаје се кућа (а може се на више година и у закуп узети) у Добановцих, на главном сокаку и на најбољем месту. Особито згодна места за дућан и гостионицу, или за какав други промет. За сигуран промет сведочи радња, која је до сада у њој била. Кућа се састоји из 4 веће и 3 мање собе, ходника, подрума, шупе, штале, са једном стајом у авлији. Све је црепом покривено Цена је умерена, услови повољни.

1-5 **Светозар Ј. Симоновић.**

М. ЛЕВИНГЕР

ХЕМ. ПРАЊЕ И ВЕШТАЧКО БОЈАДИСАЊЕ.

Будимпешта: Фабрика, I. Промонторски друм.
Филијале: Андрашијев друм 4.
„ Хатванска улица (Дреерова палата).
„ Кечкеметска улица 11.
„ Üllöersstrasse 64.
„ Град Tarnokgasse 17.

Чисти и бојадише

мушке, женске и дечје хаљине распаране и нераспаране, чипке, ћилиме, завесе, губере, чаршаве, свилене, вунене и сомотске ствари, извештану робу, која је изишла из моде, у опште све штофове и тканине. Мушке хаљине чисте се нераспаране. Мушке хаљине бојадишу се нераспаране. Мушке хаљине по жељи се оправљају. Женске хаљине чисте се распаране и нераспаране. — Женске хаљине и штофови (свила, вуна, чоја и т. д.) бојадишу се и апретирају плаво, јасно плаво и тамно плаво, абрико, зелено, фрез, мрко, црно и у свима другим бојава. — Чипке и друге завесе чисте се и бојадишу се у крем, екри, у жутој као злато боји, црвено и т. д.

Јевтине цене и важан посао.

Специјални проспекти бадава. На питања се одмах драговољно одговара. 3-5

ЛАДНО ВОДЕНО ЛЕЧИЛИШТЕ

СТ. РАДЕГУНДСКО

у Штајерској, 2 сата од градачке железничке станице.

Диван положај у високој планини, посред великих јелових шума. Блага, окрепљујућа клима. Изврсна вода за пиће. Гимнастика и месажа. Угодно пребивалиште у 23 куће и летњиковца. Умерене цене.

Сезона од I. априла до половине новембра

Подробно о начину лечења, о индикацијама, као и другим приликама и ценама у проспекту, који се на захтевање шаље бадава.

Др. Густав Нови, управник завода. **Др. Густав Руприх,** асистент.

ПИЈАНСТВО

лечи у многобројним случајевима са **сјајним успехом** употребљени

АНТИБЕТИН.

1 доза 2 фор. 20 нов. 1 дупла доза, која је нужна ако је болест и сувише јака, 4 фор. 40 нов. или 10 франака. Повац се шиље у напред. Шиље се наплаћеном поштарином. Добија се у апотеци „код орла" у Лугошу бр. 50. у Банату. 3-10

ОНИМА, КОЈИ ПУШЕ ЦИГАРЕТЕ!

Ко паметно пуши цигарете, знаће, да доброта цигарете исто толико зависи од тога, каква је артија, као и од самог дувана.

Сваки, који пуши цигарете, треба не само због тога, већ и у интересу свога здравља да пази, да само ону артију употребљује, у које се каквоћу не може сумњати, да је најбоља. Ову сигурност налази дуванџија при употреби артије за цигарете из

фабрике Braunstein Frères у Паризу
65. Boulevard Exelmans

Марка: „Le derniéres Cartouches".

На основу многобројних сравњујућих анализа разних артија за цигарете, којих има у трговинама, а које су анализе предузели први научни ауторитети у земљи и ван земље, доказало се, да наши производи остају увек једни и исти и да су најизврснија каквоће.

Ми увек за тим настојимо, да наша роба будо једнако изврсна и да се увек у истом броју листова може добити. Но са разних страна покушавају, да завараају публику, која пуши, те због тога има и такве робе, на којој видимо, да произвађачи исте у супрот обичаја солидних фабриканата не мењу марке својих фирама.

Исто се тако покушава да се унесу производи у обрт најпре добри, а после кад дођу у обрт, да им се погорша и каквоћа и да се продају у мањем броју листова. Према свему томе ми смо уверени, да ће сваки паметан дуванџија употребити нашу робу са марком **„Les derniéres Cartouches"**, која се као ни једна друга за читав низ година одржала као најизврснија. Чинимо пажљивим сваког, да се на свакој етикети наша фирма налази

BRAUNSTEIN FRÈRES.

Једно фабричко сложиште наше фирме за продавање „артије за цигарете" као и готових завоја за цигарете налази се у Бечу, **I. Schottenring, 25.**

Наше праве француске артије за цигарете **Les dernières Cartouches**, од које сваки картон носи фирму **Braunstein frères**, као и готових завоја од исте може се добити у Новом Саду код г.г. Н. Димовића и Емериха Дицгена. 5-25

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.